

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Skuteczna rewitalizacja. Jak pracować ze wskaźnikami opartymi na dziedzictwie materialnym i niematerialnym?

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Organizatorzy spotkania

Opiekę merytoryczną nad spotkaniami z zakresu rewitalizacji organizowanymi przez Narodowy Instytut Dziedzictwa sprawuje **Centrum Doradztwa Rewitalizacyjnego Instytutu Rozwoju Miast i Regionów**.

Katarzyna Spadło – kierowniczka Centrum Doradztwa Rewitalizacyjnego IRMiR, doradca merytoryczny samorządów w sprawach rewitalizacji, autorka publikacji oraz poradników dotyczących m.in. opracowania i monitorowania GPR, narzędzi ustawy, kierowniczka projektu „Sprawny system rewitalizacji – podsumowanie 10-lecia ustawy o rewitalizacji”.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

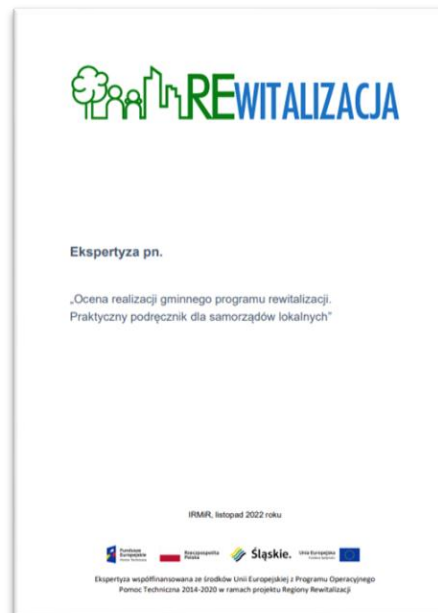
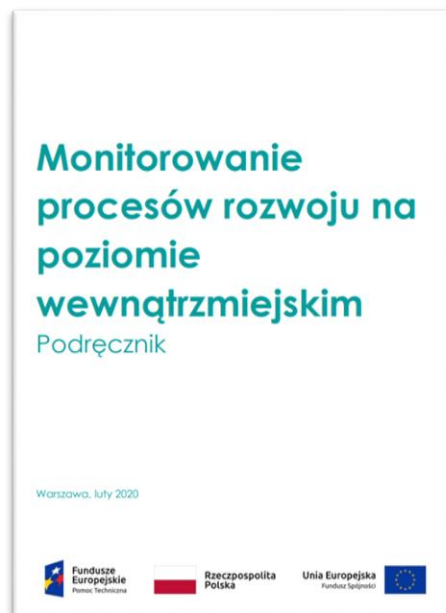
Cz. 1 – Uwarunkowania dziedzictwa kulturowego w diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, monitoringu i ocenie procesu rewitalizacji

Podręczniki dla samorządów

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Dlaczego dziedzictwo?

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- Duża część obszarów rewitalizacji, a tym samym projektów rewitalizacyjnych koncentrowała się na ścisłych **centrach miast** (historycznych).
- Programy rewitalizacji realizowane były na terenach lub w budynkach objętych ochroną konserwatorską (61% programów).
- 64% sporządzonych przez gminy programów rewitalizacji zawierało zapisy odnoszące się do zabytków, a 42% – do dziedzictwa niematerialnego.
- Dominującymi typami przedsięwzięć rewitalizacyjnych były projekty polegające m.in. na modernizacji rynków i budynków mieszkalnych oraz adaptacji zabytkowych obiektów na cele kultury.

NID/GUS 2020 r.

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

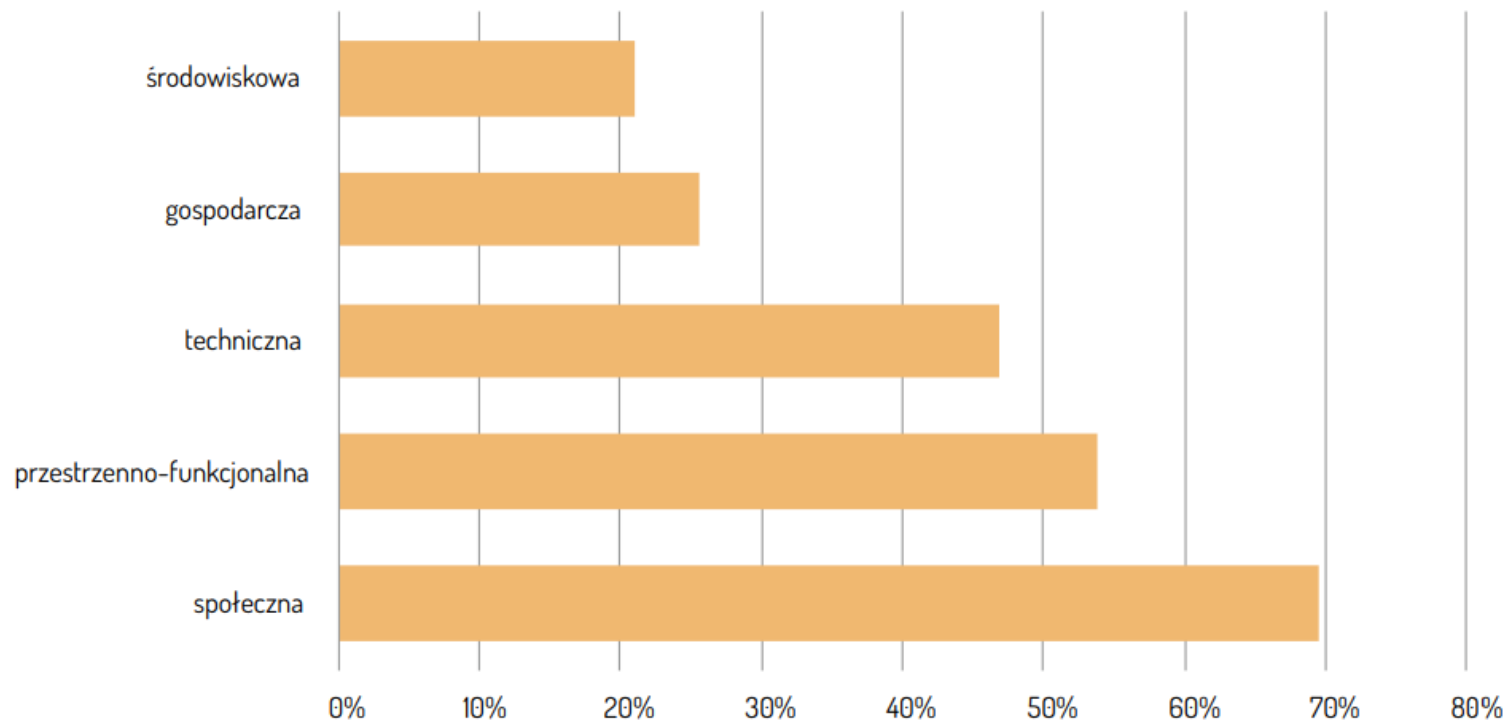

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Gdzie dziedzictwo?

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Fundamentem interwencji są działania społeczne.

Rewitalizacja stanowi **proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego** obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz **lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki**, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.”

Źródło: Rewitalizacja, Raport o stanie polskich miast IRMiR, 2019

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Diagnozy rewitalizacyjne

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Art. 4.

W celu opracowania diagnoz służących:

- 1) **wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,**
- 2) **sporządzeniu albo zmianie gminnego programu rewitalizacji,**
- 3) **ocenie aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji**

wójt, burmistrz albo prezydent miasta prowadzi analizy, w których wykorzystuje **obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.**

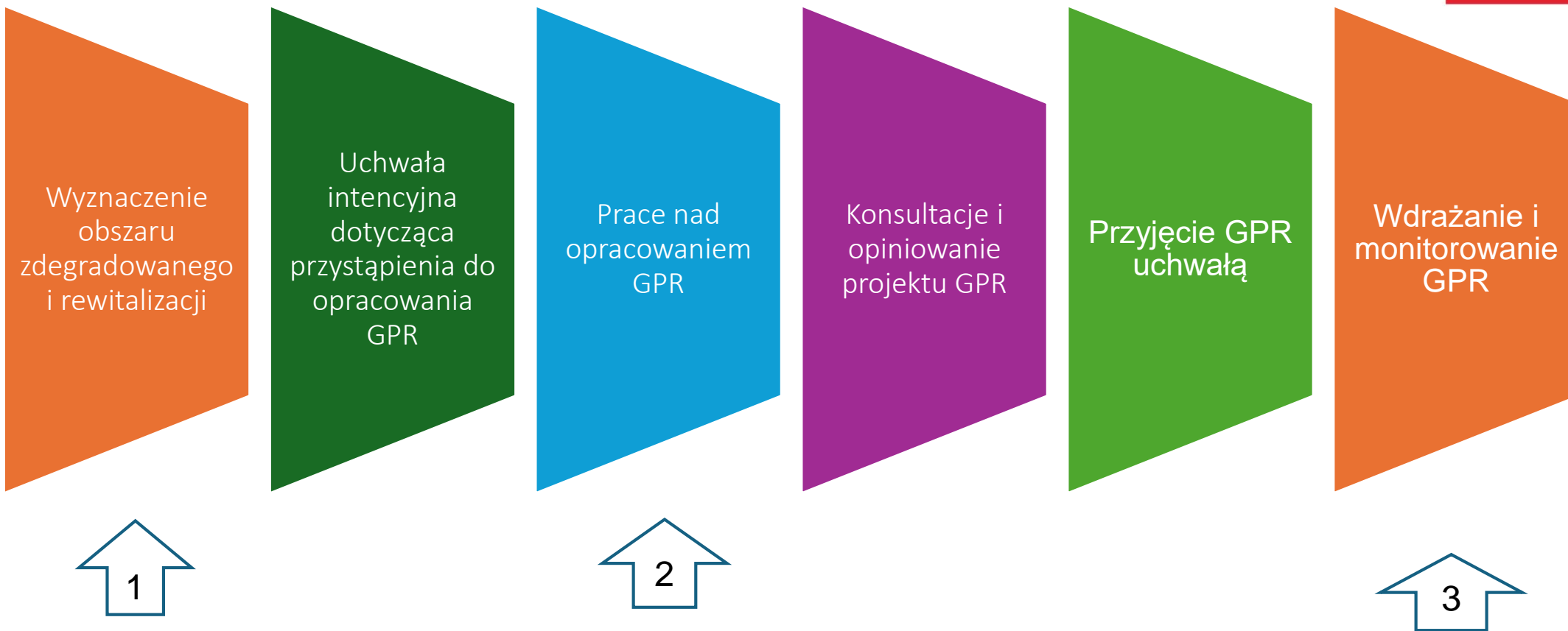
Metody badawcze: analiza danych ilościowych w metodzie porównania wewnątrzgminnego

Obiektywne mierniki: dane ilościowe występujące na terenie całej gminy (dane z rejestrów publicznych)

Procedura opracowania GPR

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Gdzie dziedzictwo w rewitalizacji?

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Sfera przestrzenno-funkcjonalna:

- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny,
- brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności,
- niski poziom obsługi komunikacyjnej,
- niedobór lub niska jakość terenów publicznych.

Sfera techniczna:

- degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym,
- niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Sfera społeczna

bezrobocie

ubóstwo

przestępczość

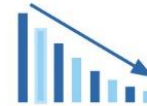
osoby ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności

niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

niski poziom edukacji lub kapitału społecznego

Sfera gospodarcza:

- niski stopień przedsiębiorczości,
- słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw.

Sfera środowiskowa:

- przekroczenie standardów jakości środowiska,
- obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi lub stanu środowiska.

*Art. 8. ust. 1
W przypadku gdy gmina zamierza realizować zadania własne w zakresie rewitalizacji, rada gminy wyznacza, w drodze uchwały, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.*

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Diagnoza delimitacyjna

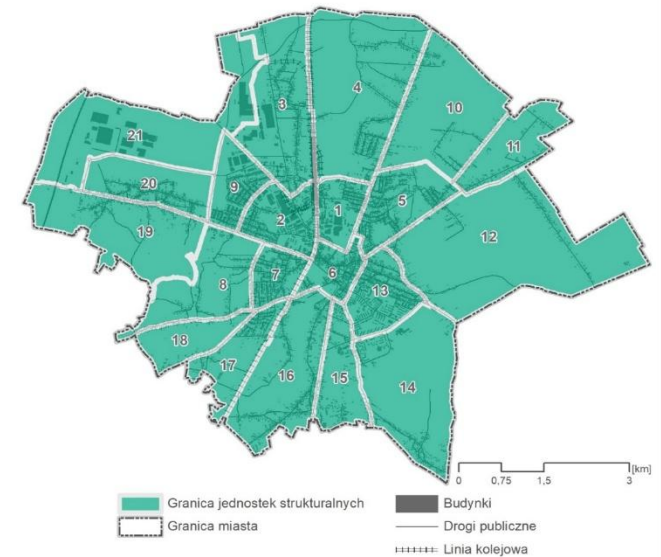

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Metoda badawcza: analiza danych ilościowych/wskaźników w metodzie porównania wewnątrzgminnego

Obiektywne mierniki: dane ilościowe występujące na terenie całej gminy (dane z rejestrów publicznych)

- **analiza różnic między częściami** gminy z udziałem wskaźników opisujących sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną, przestrzenno-funkcjonalną
- punktem odniesienia w analizie średnia dla gminy / wartość referencyjna
- **potwierdzenie degradacji** – odchylenie wartości wskaźnika od średniej referencyjnej

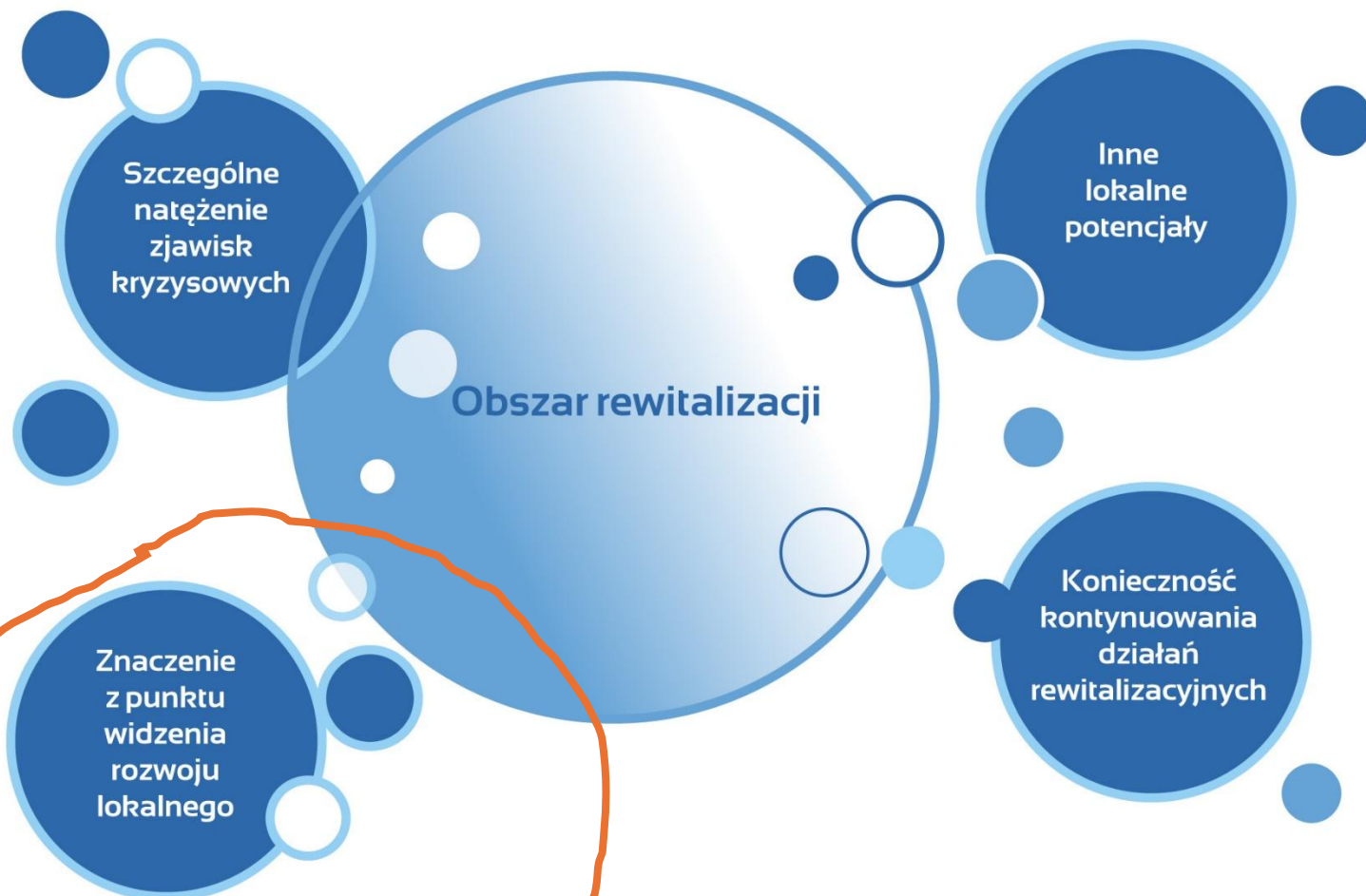
Mapa jednostek, Miasto Radomsko

Gdzie dziedzictwo w rewitalizacji?

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- wyznaczany w granicach obszaru zdegradowanego,
- istotny z punktu widzenia rozwoju lokalnego,
- skoncentrowany: nie większy niż 20% powierzchni gminy, zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Relacje logiczne w rewitalizacji

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Mierniki kryzysu w diagnozie delimitacyjnej

Diagnoza pogłębiona w programie rewitalizacji

Potrzeby rewitalizacyjne skupione na rozwiązaniu głównych problemów i kryzysów

Specyfika projektów rewitalizacyjnych

Monitoring procesu (przedsięwzięć i ich oddziaływania)

Spójność problemowa w GPR

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Tabela 20. Obszary spójności wewnętrznej GPR

Sfera	Problemy wynikające z diagnozy ogólnej miasta w GPR	Problemy wynikające z diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji w GPR	Cele, kierunki działań i realizujące je projekty w GPR	Spójność GPR z celami pozostałych polityk miejskich	Obszary monitorowania GPR
Sfera społeczna	Depopulacja, starość demograficzna, migracje, bezrobocie, uzależnienie od pomocy społecznej, przestępczość	Starość demograficzna, niski poziom wykształcenia osób w wieku produkcyjnym, wykluczenie seniorów, migracje młodych mieszkańców OR, niski potencjał finansowy lokalnych NGO, brak liderów społecznych, niski poziom aktywności społecznej mieszkańców, niski poziom bezpieczeństwa, niski poziom edukacji, wysokie bezrobocie, uzależnienie od pomocy społecznej, zaległości czynszowe	<p>Cel strategiczny 1. Przywrócić mieszkańcom poczucie sprawczości</p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>1.1 Aktywizować lokalną społeczność – 10 projektów</p> <p>1.2. Rozwijać istniejące więzi społeczne, budować otwartość i szerszą sieć relacji: kultura, sport, edukacja – 14 projektów</p> <p>1.3. Zmienić wizerunek Śródmieścia – 11 projektów</p>	<p>Strategia rozwoju miasta Włocławek 2020 +</p> <p>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Włocławek na lata 2016-2020</p> <p>Program współpracy Gminy Miasto Włocławek z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</p> <p>Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie</p> <p>Lokalna Strategia Rozwoju</p>	<p>Poziom ubóstwa - osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem;</p> <p>Bezrobocie - udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym;</p> <p>Niski poziom bezpieczeństwa - liczba założonych Niebieskich Kart w ludności ogółem;</p> <p>Niski poziom edukacji - odsetek dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy;</p> <p>Wynik średni sprawdzianu ósmoklasistów (pomiar od 2019r.);</p>

Przykład macierzy do badania spójności problemowej w GPR Miasta Włocławek na lata 2018-2028

Wyniki kontroli NIK 2020

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- We wszystkich skontrolowanych gminach mechanizmy dotyczące monitoringu i ewaluacji on-going prowadzone były w taki sposób, który **nie pozwalał zarówno na bieżące, jak i końcowe dokonanie pełnej, obiektywnej i rzetelnej oceny procesu rewitalizacji.**
- Błędy występujące w założeniach monitoringu i ewaluacji (**brak: zdefiniowania właściwych wskaźników odnoszących się do celów rewitalizacji, określenia wartości bazowych i docelowych, w tym wskazania źródeł i częstotliwości ich pozyskiwania**) uniemożliwiały dokonanie pełnej, obiektywnej i rzetelnej oceny procesu rewitalizacji.
- W każdej ze skontrolowanych gmin, gdzie był niewłaściwie zaplanowany system monitoringu i ewaluacji, skutkowało to **brakiem podejmowania takich działań** w zakresie rzetelnej oceny procesu rewitalizacji.
- Część gmin nie prowadziła żadnych działań, a w innych podejmowane czynności były niepełne i niezgodne z założeniami określonymi w PR.
- W ocenie NIK, **we wszystkich skontrolowanych gminach monitoring i ewaluacja to tylko ogólnie zarysowany system, który w praktyce nie istnieje.**
- W opinii NIK, zaniechanie monitoringu i ewaluacji, bądź prowadzenie ich nierzetelnie lub w ograniczonym zakresie, **uniemożliwia podejmowanie przez gminę we właściwym czasie odpowiednich działań lub zmian.**

Ocena i monitoring GPR

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Art. 22. ust 1 uor

Gminny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, **zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.**

- Ocena **aktualności** GPR = ocena zawartości GPR pod kątem **potrzeb jego zmiany**
- Ocena **stopnia realizacji** GPR = ocena stopnia realizacji **celów** rewitalizacji
- **Jakościowy** charakter oceny!

Z konstrukcji systemu prowadzenia procesu rewitalizacji wynika, iż:

- **obowiązkowy jest MONITORING i OCENA,**
- **EWALUACJA jest fakultatywna** (nie jest wymieniona wprost w ustawie o rewitalizacji), chyba że gmina podniesienie ewaluację do rangi obowiązkowej poprzez zapisy w GPR (**zaplanowanie ewaluacji w GPR obliuguje do jej przeprowadzenia**).

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Zmiana podejścia do monitorowania

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Zmiana podejścia do programowania polityki rozwoju w Komisji Europejskiej – **raport dot. nowego podejścia do systemu monitorowania i ewaluacji** (*Outcome Indicators And Targets. Towards a New System of Monitoring and Evaluation in EU Cohesion Policy. Revised version.* High Level Group Reflecting on Future Cohesion Policy, June 2011)

Najważniejsze zmiany polegają na:

- położeniu nacisku na stosowanie **wskaźników rezultatu (celu) i monitorowanie ich osiągnięcia**
 - ✓ na poziomie projektów mamy głównie produkty, natomiast rezultaty występują na poziomie dokumentu strategicznego (np. programu rewitalizacji)
 - ✓ na wskaźniki rezultatu mają wpływ zarówno **podjęta interwencja publiczna, jak i czynniki zewnętrzne**
- modyfikacji miejsca wskaźników w logice interwencji.

Ujęcie dziedzictwa w rewitalizacji

1. **Wyznaczenie obszaru zdegradowanego** – koncentracja obiektów zabytkowych jako czynnika
2. **Wyznaczenie obszaru rewitalizacji** - obiekty zabytkowe oraz dziedzictwo niematerialne jako
3. **Diagnoza pogłębiona** w GPR – jakie analizy?
4. Cele i kierunki GPR – **kiedy ustanawiać cele i kierunki dotyczące poprawy jakości obiektów zabytkowych i zachowania dziedzictwa niematerialnego?**
5. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne – **jakie działania? Dotyczące jakich aspektów?**
6. Monitoring GPR – wskaźniki dot. oceny zmian w zakresie

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Cz. 2 – Wskaźniki odnoszące się do dziedzictwa kulturowego w diagnozach rewitalizacyjnych

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Wskaźniki na etapie delimitacji

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- **Przykładowe wskaźniki używane do delimitacji odnoszą się do dziedzictwa materialnego i przeważnie służą do analizy sfery technicznej, rzadziej przestrzenno-funkcjonalnej**
- **Liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków na 1 km²** (Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Sułoszowa., uchwała nr XVIII-132-2016 Rady Gminy Sułoszowa z 14 czerwca 2016) – do analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej; wskaźnik otrzymał wagę 1 w skali od 1 do 10.
- **Liczba zabytków wpisana do gminnej ewidencji zabytków na 1 km²** (GPR Gminy Nowy Targ na lata 2016-2023, uchwała nr XX/195/2016 Rady Gminy Nowy Targ z 22 grudnia 2016) – do analizy sfery technicznej
- **Udział w liczbie zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków (w %)** (GPR Gminy Andrychów na lata 2016-2023, uchwała nr XXX-326-17 Rady Miejskiej w Andrychowie z 23 lutego 2017) – do analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej
- **Udział zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków będących w stanie degradacji technicznej w liczbie zabytków ogółem (%)** (GPR Gminy Radgoszcz na lata 2016-2022, uchwała nr XXVII/133/17 Rady Gminy Radgoszcz z 31 marca 2017) – do analizy sfery technicznej

Wskaźniki na etapie delimitacji

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- **Liczba budynków wybudowanych przed 1939 r., będących w niezadawalającym stanie technicznym (szt.)** (GPR Gminy Gołcza na lata 2016-2023 uchwała nr XXXIV/209/17 Rady Gminy Gołcza z 30 marca 2017) – wykorzystany do analizy sfery technicznej
- **Odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1939 r. na km2 powierzchni miejscowości (%)** – jw.
- **Udział budynków mieszkalnych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2015 roku** (Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Piwniczna, uchwała nr XXVIII/168/16 Rady Miasta i Gminy Piwniczna Zdrój z 13 września 2016) – do analizy sfery technicznej
- **Odsetek obiektów zabytkowych wymagających remontu i modernizacji** (GPR Gminy Trzciana na lata 2015-2022, uchwała nr XVIII/154/17 Rady Gminy Trzciana z 20 kwietnia 2017) – do analizy sfery technicznej
- **Udział zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków będących w stanie degradacji technicznej w liczbie zabytków ogółem** (Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Szydłów, Uchwała nr XXVII/ 157/ 2016 Rady Gminy Szydłów z 6 września 2016) – do analizy sfery technicznej

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Wskaźniki na etapie delimitacji

- **Źródła danych wykorzystanych do tworzenia wskaźników:**
 - gminna ewidencja zabytków,
 - rejestry wojewódzkich konserwatorów zabytków,
 - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.
- **Inne źródła pozyskania informacji na temat wagi dziedzictwa kulturowego na etapie diagnozy delimitacyjnej:**
 - badanie ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców gminy:

Pytanie „Dlaczego Pana(i) zdaniem ten obszar jest zdegradowany” odpowiedź „zły stan zabytków” wskazało 20% ankietowanych, był to drugi najwyższy wynik po odpowiedzi „brak miejsc pracy” – 26% wskazań (s. 70)

Badanie przeprowadzono w ramach konsultacji wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji (GPR Gminy Trzciana)

Wskaźniki na etapie diagnozy pogłębionej

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- **W diagnozach pogłębionych najczęściej brak wskaźników – dziedzictwo kulturowe jako potencjał lub/i wyzwanie przedstawia się opisowo**
- Przykłady wskaźników użytych w diagnozie pogłębionej obszaru rewitalizacji w GPR Gminy Andrychów na lata 2016-2023, uchwała nr XXX-326-17 Rady Miejskiej w Andrychowie z dnia 23 lutego 2017:
- **Liczba zabytków wpisanych do RZNWM na 100 mieszkańców podobszaru – pogłębiona diagnoza sfery technicznej podobszaru 2. Centrum**
- **Liczba zabytków wpisanych do GEZ na 100 mieszkańców podobszaru – jw.**
- **Liczba zabytków wpisanych do GEZ na 100 mieszkańców podobszaru – pogłębiona diagnoza sfery technicznej podobszaru 4. Olszyny**

Wskaźniki na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji

- Dziedzictwo kulturowe jako opisywany jako potencjał obszaru rewitalizacji

- GPR Gminy Nowy Targ na lata 2016-2023 (uchwała nr XX/195/2016 Rady Gminy Nowy Targ z 22 grudnia 2016):

„Unikatowe walory kulturowe i przyrodnicze (atrakcyjność położenia, walory krajobrazowe, zabytki, bardzo bogata lokalna tradycja) mogą zostać wykorzystane w celu aktywizacji gospodarczej obszaru rewitalizacji, szczególnie w branżach turystycznych, gastronomicznych, kreatywnych, tradycyjnych rzemiosł itp”.

- **Uwaga:** opis dziedzictwa kulturowego w diagnozie pogłębionej nie jest powiązany w części strategiczną programu (celami i kierunkami działań), a nawet jeśli jest, to nie pojawia się w systemie monitorowania GPR
- W GPR Gminy Nowy Targ dziedzictwo pojawia się w celu strategicznym 2. „Wzmacnianie lokalnych potencjałów dla rozwoju społeczno-ekonomicznego obszaru rewitalizacji” i w celu operacyjnym 2.3 „Wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i tradycji dla tworzenia warunków wzrostu ekonomicznego” (s. 59, 60), **w systemie monitorowania GPR nie ma jednak wskaźnika odnoszącego się do dziedzictwa kulturowego** (s. 73, 74).

Wskaźniki na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji

- **Najczęściej odwołania do dziedzictwa materialnego, ale czasem też do niematerialnego**
- Przykład: **GPR Gminy Szaflary na lata 2016-2023** (uchwała nr XXXII/221/2017 z 16 stycznia 2017):

„Unikatowe walory kulturowe i przyrodnicze (atrakcyjność położenia, walory krajobrazowe, zabytki) mogą zostać wykorzystane w celu aktywizacji gospodarczej obszaru rewitalizacji, szczególnie w branżach turystycznych, gastronomicznych, kreatywnych, tradycyjnych rzemiosł itp. Potencjał społeczny obszaru, a przede wszystkim **żywy i stale kultywowany góralski folklor** może być istotnym czynnikiem przywrócenia energii i aktywności na obszarze objętym kryzysem”.
- **Podobnie jak w przypadku GPR Gminy Nowy Targ:** tu też odwołania do dziedzictwa kulturowego znajdują się w celu strategicznym 4. „Patrzący w przyszłość i osadzeni w tradycji mieszkańcy”, w tym w ramach celów operacyjnych 4.1 „Folklor i obyczajowość kształtują góralską tożsamość” i 4.2 „Kształtowanie wysokiej wartości przestrzeni publicznej” (kierunek interwencji „rewitalizacja obiektów zabytkowych”) (s. 67, 68)
- brak wskaźnika odnoszącego się do dziedzictwa kulturowego w systemie monitorowania (s. 89, 90).

Wskaźniki na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji

- **Dziedzictwo kulturowe** bywa przedstawiane nie tylko jako potencjał, ale i wyzwanie dla obszaru rewitalizacji
- Przykład: **GPR Gminy Krościenko nad Dunajcem na lata 2016-2023** (uchwała nr XXVIII/233/2017 Rady Gminy Krościenko nad Dunajcem z dnia 30 marca 2017):

„Wśród **problemów na podobszarze rewitalizacji Krościenko-Centrum** wskazano: „wiek budynków na całym obszarze – jest to teren szczególnej koncentracji budynków starszych (często wpisanych do gminnej ewidencji zabytków – obiekty takie stanowią blisko ¼ wszystkich budynków na obszarze rewitalizowanym). Ich stan techniczny jest często zły, elewacje niejednorodne. (...) Problemem jest też deficyt oraz niska jakość – szczególnie w kontekście zabytkowego układu urbanistycznego – terenów publicznych w obszarze rynku oraz duża presja komunikacyjna na obszar zabytkowy”.

Jednocześnie zwrócono uwagę na „unikatowe walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe (atrakcyjność położenia, zabytki, lokalna tradycja)” jako potencjał obszaru rewitalizacji, „szczególnie w branżach turystycznych, gastronomicznych, kreatywnych, tradycyjnych rzemiosł itp”.

Wskaźniki na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji

- Przykład: **GPR dla Gminy Kalwaria Zebrzydowska na lata 2017-2023**, uchwała nr XXV/299/2017 Rady Miejskiej w Kalwarii Zebrzydowskiej z 31 lipca 2017:

„Usytuowanie na terenie miejscowości Klasztoru OO. Bernardynów, Sanktuarium Pasyjno-Maryjnego – miejsca pielgrzymujących rzesz wiernych, rozległe tereny drózek kalwaryjskich, wpisanych na Listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO to atut, który niewątpliwie umożliwia dynamiczny rozwój obszaru przy niezbędnym zaangażowaniu i pomysłem na ożywienie lokalnej społeczności i zapewnieniu jej optymalnych warunków rozwoju”.

Jednocześnie wskazuje się **na problem złego zachowania części obiektów zabytkowych**: „Poprzemysłowe obiekty dawnej winiarni mają obecnie postać wybitnie zdegradowaną – pomimo zabytkowego charakteru ich stan techniczny jest bardzo zły, a otoczenie zaniedbane i zaśmiecone”.

Wskaźniki na etapie wdrażania GPR

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- **Monitorowanie celów GPR**
- **Liczba przeprowadzonych wydarzeń popularyzujących tradycje historyczno-kulturowe** (Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kęty na lata 2016-2023 uchwała nr XXXI/295/2017 Rady Miejskiej w Kętach z dnia 12 kwietnia 2017) – wskaźnik produktu monitorowania celu strategicznego 3. „Waloryzacja i popularyzacja lokalnego dziedzictwa historycznego i krajobrazowego” – porównanie wartości początkowej z końca 2015 do wartości z końca 2023 (założono wzrost)
- **Liczba użytkowników odnowionych obiektów historycznych** (jw.) – wskaźnik rezultatu – jw.
- **Liczba uczestników wydarzeń popularyzujących tradycje historyczno-kulturowe** – (jw.) – wskaźnik rezultatu – jw.
- **Liczba turystów odwiedzających gminę** – (jw.) – wskaźnik oddziaływania – jw..
- **Liczba inicjatyw oddolnych związanych z kultywowaniem miejscowych tradycji** – jw. – wskaźnik oddziaływania – jw.

Wskaźniki na etapie wdrażania GPR

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- **Monitorowanie celów GPR –**
 - **Wypracowany plan działań związanych z rozwojem turystyki i usług opartych o lokalne dziedzictwo, jako narzędzia dywersyfikacji i wzmocnienia rozwoju Gminy oraz wspierania rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców** (GPR Gminy Bukowina Tatrzańska na lata 2016-2022, uchwała nr XXXVII/275/2017 Rady Gminy Bukowina Tatrzańska z 25 maja 2017) – wskaźnik produktu w ramach monitorowania celu 2. „Efektywna gospodarka Podhalań i wysoki kapitał społeczny”
 - Liczba obiektów zabytkowych z uporządkowanymi szyldami i reklamami (GPR dla Miasta Zakopane na lata 2016-2023, uchwała nr XXXIV/523/2017 Rady Miasta Zakopane z 18 maja 2017) – wskaźnik realizacji celu IX. „Zachowanie i promocja dziedzictwa kulturowego obszaru”
 - **Liczba wspartych obiektów zabytkowych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach, w tym zabytkowy zespół dworsko-parkowy (Zbylitowska Góra)** (GPR Gminy Tarnów na lata 2016-2022, uchwała nr XXXI/323/2017 Rady Gminy Tarnów z 19 czerwca 2017) – wskaźnik monitorowania celu szczegółowego 1.1 Poprawa estetyki przestrzeni publicznej, kierunki działania: „Poprawa stanu technicznego zabytkowych przestrzeni, w tym zabytkowy zespół dworsko-parkowy w Zbylitowskiej Górze”
- „Remont zabytkowego dworu w miejscowości Radlna z dostosowaniem obiektu do potrzeb kultury”

Pomoc Techniczna
Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
POLSKA

Dofinansowane przez

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Wskaźniki na etapie wdrażania GPR

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- **Przewaga wskaźników monitorujących przedsięwzięcia** = wskaźniki produktu lub rezultatu
- **Zrewaloryzowany obiekt dziedzictwa kulturowego** (GPR Gminy Trzyciąż na lata 2016-2023, uchwała nr XXXII/270/2017 Rady Gminy Trzyciąż z 25 stycznia 2017) – 1 szt.
- **Liczba osób (turystów i wiernych) odwiedzających zabytek rocznie** (GPR Gminy Trzyciąż na lata 2016-2023, uchwała nr XXXII/270/2017 Rady Gminy Trzyciąż z dnia 25 stycznia 2017) – 100 000 osób rocznie
- **Powierzchnia zaadaptowanego zabytku na cele społeczne (m2)** (GPR Gminy Tuchów na lata 2016-2023, uchwała nr XXXV/233/2017 Rady Miejskiej w Tuchowie z 25 stycznia 2017) – 180 m2
- **Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (jw.)** – 800
- **Zrewitalizowany zespół zabytkowy (m2)** (GPR Gminy Żegocina na lata 2016-2020, uchwała nr XXIV/171/2017 Rady Gminy Żegocina z 25 maja 2017) – 1250

Wskaźniki na etapie wdrażania GPR

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- **Wnioski płynące z analizy wskaźników wykorzystywanych w procesie przygotowywania i monitoringu GPR dotyczących dziedzictwa kulturowego**
 1. Konieczność uwzględnienia w procesie monitoringu GPR zarówno wskaźników związanych z dziedzictwem o charakterze produktowym, jak i programowym.
 2. Konieczność uspoźnienia zapisów GPR między diagnozą delimitacyjną, pogłębioną diagnozą, monitoringiem/oceną stopnia osiągnięcia celów GPR/ewentualnie ewaluacją – w pogłębionej diagnozie dziedzictwo stanowi o potencjale obszaru (ale i stanowi o jego wyzwaniach), powinno być ważnym elementem celów, kierunków działań i mieć odzwierciedlenie w systemie monitorowania i oceny.
 3. Do rozważenia: dopisanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami do listy dokumentów strategicznych, z którymi zgodność sprawdzana jest na etapie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Dziękujemy za spotkanie!

Prosimy o wypełnienie ankiety ewaluacyjnej:

<https://www.surveio.com/survey/d/H9W3P3B4N9N8U2V4R>

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa